

סיפורים נפלאים פרשת תולדות

אמר לו שלא ינהג קלות ראש בגבורה. לא קיבל ממנו. מה עשה רבינו הקדוש, השכים אצלו אמר לו "כירי כירי (שלום למלך)", לאחר שעה נכנס אצלו אמר לו "איפרטור" (בעל שלטון-מפקד צבא מנצח), ולאחר שעה אמר לו "שלום עליך המלך". אמר לו מה אתה מבזה את המלכות? אמר לו רבי, ישמענו אזניך מה שפיך אומר, ומה אתה שהנך בשר ודם, השואל בשלומך בכל שעה ובכל רגע, אתה אומר שהוא מבזה את המלכות, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, על אחת כמה וכמה שלא יהא מטריחו בכל עת ובכל שעה.

"וידו אוחות בעקב עשו" (כה, כו)

יעקב נקרא ע"ש שתפס את עשו בעקבו, אי' בספה"ק ללמוד מכאן מוסר השכל. הלא פעולתו זו של יעקב לא צלחה, הוא ניסה אכן לאחוז בעקב עשו ולמנוע את יציאתו שיהא הוא הבכור, אך לא עלה בידו. אולם מה היה בסופו של דבר, עשו מכר את בכורתו ליעקב. ללמדך, שעל האדם לעשות את השתדלותו והתאמצותו הוא, והקב"ה ישלימו לו, אע"פ שלעת עתה נראה לו שלא הייתה שום תועלת מיגיעתו.

פעם אחת שררה דחקות נוראה בבית הבעש"ט הק', ולא היה ממה להכין צרכי שבת. בערב שב"ק באשמורת הבוקר, הלך הבעש"ט הק' ודפק דפיקה קלה על חלון ביתו של איש אחד, ואמר בפיו שנצרך הוא להוצאות שבת ותיכף הלך לו. בעל הבית ששמע את הדפיקה ואת דברי האלמוני, קם מיד ממיטתו ויצא החוצה לראות מי הוא הדופק על חלונו, והבחין בדמותו של הבעש"ט המתרחקת. דלק אחריו והשיגו, ובקש להבין אם אכן נצרך הוא לצרכי שבת, מדוע הלך לו ולא המתין עד שיענה. השיב לו הבעש"ט הק': לעולם לא היה צריך אדם לעמוד לפרנסתו, שכן כשבא תינוק לעולם, נולד ופרנסתו עמו (נדה לא:). אלא שהחטא גורם שיצטרך לעמוד על הפרנסה, כמש"נ (בראשית ג, יט) "בזעת אפיך תאכל לחם". אלא שמדת העמל הנדרשת, נחלקת לכל אחד לפי הקלקול שלו. יש שפרנסתו מצויה לו בביתו, ויש שצריך להביא ממרחק לחמו. אני, כפי שגמרתי בדעתי - אינני זקוק להשתדלות מרובה, אלא לעשות פעולה כלשהי בלבד. מעתה בטוח אני כי בוודאי יעזור לי השי"ת, אם על ידך או על ידי אחר.

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" (כה, כה)

מתרגם אונקלוס "ורחים יצחק ית עשו ארי מצידה הוה אכיל" יצחק אהב את - עשו בגלל שהיה נותן לו לאכול. וכי זו סיבה כדי לאהוב אותו, בספר "מנוחה וקדושה" תמה. שהרי על האריז"ל מסופר, שהוא היה רואה על מצחו של כל יהודי את כל המצות והעבירות שהוא עשה. ואם כך, היאך יצחק אבינו לא ראה את העבירות של עשו, וכי האריז"ל היה גדול ממנו? ברור אפוא שה"ארי מצידה הוה אכיל", אין הכוונה שיצחק אכל מהחיות שעשו היה צד, אלא שיצחק היה צד את עשו בזה שהיה אוכל מהבשר שלו. דוגמא נפלאה לכך, מביא המחנך הדגול רבי ירחמיאל קראם שליט"א: משגיח בישיבה נגש לאחד הבחורים ושואל אותו: "היכן היית אתמול?" "הייתי חולה. הלכתי לקופת

"ויעתר לו ה'" (כה, כא)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: בילדותי הגעתי לישיבת "עץ החיים" כדי להבחין על תלמודי אצל רבי חיים מן. כשעמדנו בתור להיכנס לבחינה, שמענו שראש הישיבה - הגאון הגדול רבי איסר זלמן מלצר - לא עלה על יצועו בכל הלילה שעבר. הסקרנות הטבעית נתעוררה בנו, וניסינו לברר מהי הסיבה שגרמה לכך שאותו גאון לא עצם עין כל הלילה. והנה סיפור המעשה:

הרב מלצר הוגה בתלמודו, בשעת לילה מאוחרת. לפתע נשמעו דפיקות על דלת ביתו. הוא קם ממקומו וניגש לדלת. בחוץ עמדה אשה ממררת בבכי. הכניסה הביתה והיא החלה שופכת את מר ליבה: "הרב, אני נשואה לבעלי כעשר שנים, החיים על מי מנוחות, וב"ה הכל בסדר, אלא, שלא זכינו להיפקד בילדים. ואני חוששת מאוד, שבעלי ירצה לגרשני".

רבי איסר זלמן שומע ומאזין, מקשיב לצרה, ומבין למועקה. הוא מעודד את האשה בדברי נוחמים, והיא יוצאת לביתה מחוזקת. הרב יושב בביתו, צרתה של האשה נגע לליבו הטוב. הוא נעמד להתפלל עליה שתזכה להיפקד בילדים. הבכי שהיא בכתה הוחלף בבכיותיו קורעות הלב של הרב. לילה שלם הוא עומד ומתחנן, מפציר ומייחל לפני ה' יתברך שיושיע את האשה מצרתה. תפילותיו בקעו רגיעים, ה' פקד את האשה, וכעבור שנה התקיימה בירושלים ברית המילה של בנה בששון בשמחה ובטוב לבב. (אמונה שלמה)

"ויעתר יצחק לה'" (כה, כא)

"הרבה והפציר בתפילה" (רש"י).

מספרים על הגאון ר' יעקב ישראל קנייבסקי, הסטייפלער זצ"ל, כי פעם, שח לו אחד מנכדיו כי עומד הוא לנסוע לכותל המערבי. "בעמדך שם, תזכיר גם אותי בתפילתך". ביקש הסטייפלער. הנכד היה המום, "האם אני צריך להזכיר את הסבא לפני הקב"ה? הלא הקשר שלך עם ריבונו של עולם הרבה יותר חזק, וכי בשמים לא יודעים מיהו בעל "קהילות יעקב" עד שאני אזכירנו בתפילתי?" תמה הנכד.

כששמע מרן את הדברים, הזדקף והרעים את קולו: "דע לך, אין שום תפילה החוזרת ריקם, כך טבע הקב"ה בבריאתו. כל מילה של תפילה ותחנונים היוצאת מפיו של יהודי פועלת את פעולתה, אם לא היום אז מחר, אם לא מחר אז מחרתיים, ואפילו בעוד מאה שנה. גם התפילה שתתפלל עלי, תעזור!" אמר מרן הסטייפלער לנכדו.

"ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך" (כה, כג)

פירש רש"י שני גאים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקה מעל שולחנם לא צנון ולא חזרת וכו'.

אנטונינוס שהיה פילוסוף והתעמק בנושאים העומדים ברומו של עולם, היה משוחח על הגיגיו ומחשבותיו עם רבי והיה שואל אותו שאלות שונות. פעם שאל אנטונינוס את רבינו הקדוש, האם אפשר להתפלל בכל שעה? אמר לו, אסור, אמר לו למה?

סיפורים נפלאים פרשת תולדות

"וישמור משמרת" (כו, ה)

"גזירות להרחקות על אזהרות שבתורה... שבות לשבת" (רש"י). החזון איש זצ"ל הקים עולה של תורה בכלל, כמו כן העיר את רוח האנשים לשמור על המצוות התלויות בארץ ואת מצות השמיטה בפרט, באחד הימים נכנס אליו איש בעל שאר רוח שלא הפנים את חשיבותה של המצוה, וכשהתעוררה שאלה שראה בה צדדים להקל אמר לחזון איש, הרי שמיטה בזמן הזה היא דרבנן... נענה לו החזון איש במתק שפתיו ושאל, האם אוכל אתה נקניק עוף בחמאה? הזדעזע השומע ואמר חס ושלום, ענה לו החזון איש נקניק בחמאה זה תרי דרבנן, ראשית, בישול עוף בחלב מותר מן התורה ובמקומו של התנא רבי יוסי אף היו נוהגים כך למעשה, ויתירה מכך הרי רק דרך בישול אסרה תורה ונקניק בחמאה אינו בדרך בישול, והם נאסרו רק כדי שלא יבואו להיכשל בבשר וחלב דאורייתא.

"ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול"

החמודות אשר אתה בבית" (כו, טו)

אמר רשב"ג כל ימי הייתי מכבד את אבי ולא הגעתי חלק המאה מן הכבוד שעשה עשו לאביו! כי אני בשעה שהייתי נותן לו אוכל ורוחץ ידיו או מכבד ומרביץ לפניו, הייתי לובש הבגדים הישנים ביותר כדי שלא ללכלך בגדי. וכשאני יוצא לשוק, אני לובש בגדים נאים ואילו לעשו הייתה מעלה זו כי כשבא לשרת את אביו היה לובש את בגדי החמודות. אמר: אין כבוד לאביו לשרתו בבגדים פשוטים אלא בבגד מלכים (ב"ר סה, טז).

האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקים בתורה בשער אחד – נעשים אויבים זה את זה (מתוך שמקשים זה לזה), ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה.

מעשה ברבי חיים מצאנז ובנו רבי יחזקאל משינווא דרו במרחק רב זה מזה, ועל כן התנהלה ביניהם חליפת מכתבים – מרביטם בענייני הלכה. באחד המכתבים התעוררו בין האב לבין בנו חלוקי דעות בעניין הלכתי כלשהו כיון שכך, קם רבי יחזקאל ונסע לצאנז, אל אביו, על מנת לברר עמו בעל פה את הדין. בהגיעו לצאנז, לא מיהר לגשת אל בית אביו. תחילה שם פניו אל בית המדרש, ושם פתח את ה"שולחן ערוך", בחלק יורה דעה, ולמד היטב את הלכות כיבוד אב ואם, וזאת למען ידע כיצד ואיך מותר לו להתווכח עם אביו, אחר כך אמר כמה פרקי תהילים והתחנן לפני ריבון העולמים, שיעבור בשלום הוויכוח הצפוי לו עם אביו, ולא ישל חלילה בהלכה, ואף לא במצות מורא אב. לא היה זה הוויכוח ההלכתי היחיד והראשון שהתנהל בין רבי חיים מצאנז לבין בנו. עוד קודם שעבר רבי יחזקאל לשינווא ניטש ביניהם ויכוח בסוגיה חמורה, ובמהלך הוויכוח הלוהט גזר רבי חיים על בנו, שלא ידרוך עוד על סף ביתו.

כאמור, באותה עת עדיין התגורר רבי יחזקאל בבית אביו, ולשמע דברי אביו היה עליו לעזוב את הבית. אך כיצד יצא מבעד לפתח, והרי אביו גזר עליו "שלא ידרוך על סף הבית" לכן קשר כמה שמיכות אחת לשנייה וירד מהחלון ראו עד היכן מגיע ההידור של המצווה.

חולים". "באיזו שעה?" "בשעה חמש". אומר לו המשגיח: "שתהיה לך רפואה שלימה, אבל בבקשה בפעם הבאה תודיע לי כשאתה יוצא, כדי שלא אדאג לך". המשגיח יוצא מהחדר, וכל הבחורים פוצחים בצחוק רם, הכל יודעים שאתמול בשעה חמש אחר הצהריים, הסניף של קופת החולים היה סגור...

והאמת היא, שגם המשגיח ידע היטב שקופ"ח סגור בשעה כזו, אלא שאמר המשגיח לעצמו: הרי אילו הוא היה אומר לי את הסיבה האמיתית להיעדרו מהישיבה, מה הייתי עושה? כל זמן שהבחור מנסה למצוא תירוץ, סימן הוא שהוא עוד מחפש להיות בסדר לפחות בעיני המשגיח, לא נעים לו ממנו, ואם כך, הרי שיש עוד תקוה, כי הגם שבסתר איננו נוהג כשורה, אך לפחות בגלוי עדיין הוא שומר על גבול מסויים של התנהגות ראויה. אם היה מגיע חלילה למצב שאין לו כבר מה להפסיד הוא היה פורק עול בראש כל - חוצות. כלומר: רק כשהאבא שומר על כבוד הבן, על אף שמצבו הרוחני האמיתי ידוע לו אז שווה לבן לכל הפחות - לחבוש כיפה ליד אביו ולאכול כשר. לא לפרוק עול באופן מוחלט. מספרים כי בחצרו של האדמו"ר בעל ה"בית ישראל" מגור, הסתובב חסיד שהיה צבוע, וכאשר היה מגיע אל הרבי, היה מתלבש כמו חסיד ומתנהג בקדושה ובטהרה, ואילו בביתו שלו הוא היה רחוק מהתנהגותו מחסידות ומקדושה. החסידים ידעו זאת, וכשראו שהרבי מגלה כלפיו יחס של חיבה, הדבר עורר תמיהה רבת.

פעם אחת פנה הגבאי שאל את הרבי ואמר לו: "רבינו הרי הוא צבוע..." אמר לו הרבי: "יודע אני גם יודע שהוא צבוע, ואני אוהב את הצבע הזה!" יש בכך גם צד חיובי. תאר לעצמך שהוא היה בא אלי ואומר לי שאינו דתי, שרצונו לפרוק מעליו עול תורה ומצוות, מה הייתי יכול לעשות לו? הרי אז הייתי מאבד אותו ואת כל משפחתו לדורי דורות, אבל במצב הנוכחי כל זמן שהוא מגיע אלי, הרי שאת ילדיו הוא ישלח לישיבות הקדושות, לתלמודי תורה ולסמינרים לבנות. כך נרוויח לכל הפחות את הדור הבא שלו ולכן את הצבע הזה אני מאוד אוהב...

יצחק אבינו ערך לעצמו חשבון, הרי אני יודע בדיוק מיהו עשו, אך כל זמן שאני נותן לו את התחושה שאני אוהב אותו ושהוא צדיק לכל הפחות הוא מחזיק שחיטה כשירה, והכיפה עדיין מונחת על ראשו, אך אם אני לא אתן לו את הכבוד הזה, אם לא אראה לו שאני מחזיק ממנו הוא יפרוק עול ויעבור על כל האיסורים שבתורה. כעת הוא משתדל להתנהג יפה, לפחות, לפני. ולכן כשבא עשו אל יצחק ושאל אותו: "אבא כיצד מעשרין את המלח? יצחק אבינו לא גוער בו: "איך מעשרין מלח? לך ותתחיל ללמוד משהו ותדע מה חייב במעשר ומה אינו חייב במעשר". לא ולא. יצחק מאיר לו פנים ואומר לו "טוב מאוד אתה שואל אותי. זו באמת שאלה טובה. כל הכבוד לך עשו. איזה צדיק אתה... כל זאת על אף שיצחק יודע היטב עד כמה עשו הוא בגדר של "צדיק", אולם לא היתה לו ברירה. הוא היה מוכרח לשחק את המשחק בכדי להציל את עשו מהידרדרות רוחנית נוספת. ובאמת כל זמן שיצחק היה חי, עשו לא פרק עול בפרהסיה. זו היתה עבודתו של יצחק אבינו ע"ה.